

Arbeidsmarktprognoses: methodiek, doelstellingen en gebruik

Dr. Frank Cörvers

**Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt
Maastricht University**

ROA Arbeidsmarktinformatiesysteem (AIS)

- **Doel**
- **Beschikbare informatie**
- **Gebruikers**
- **Methodiek prognoses en databronnen**
- **Resultaten in het verleden: evaluatie**
- **Uitbreidingen voor Studiekeuze123**

Doel arbeidsmarktinformatie

- Vergroting van de *transparantie* van de arbeidsmarkt
- *Aansluiting* tussen opleiding en beroep staat centraal
- *Signaalwerking*: prognoses van arbeidsmarktsituatie over 5 jaar
- ‘*Ex ante*’ prognoses: actoren op de arbeidsmarkt reageren daarop

Welke arbeidsmarktinformatie is beschikbaar?

- **Jongeren: leerlingen, gediplomeerden, schoolverlaters (CFI/CBS/ROA)**
- **Actuele arbeidsmarktsituatie: (potentiële) beroepsbevolking (EBB, SSB)**
- **Risico-indicatoren: spreiding en conjunctuur**
- **Arbeidsmarktprognoses: spannings-indicatoren en kwalitatieve typering**

Gebruikersgroepen

- **Studie- en beroepskeuzevoorlichting**
- **Arbeidsmarktbeleid: arbeidsbemiddeling, bij- en omscholing, achterstandsgroepen**
- **Personeelsbeleid: toekomstige knelpunten, substitutiemogelijkheden**
- **Onderwijsbeleid: macrodoelmatigheid van opleidingen**
- **Technologiebeleid: technisch opgeleiden, investeringen in R&D**

Hoe komen de gegevens bij de gebruikers?

- Op hoofdlijnen in 'De arbeidsmarkt naar opleiding en beroep tot 20xx'
- In andere rapporten: o.a. Metalektro, apothekersassistenten, chemie, onderwijs, Platform Beta Techniek, RWI, Trendnota BZK
- Arbeidsmarktinformatiesysteem (AIS) voor financiers en ministeries
- Veel aanvragen voor data van derden voor eigen bladen en websites (o.a. onderwijs en zorg, uitzendbureaus, bedrijven, branches)
- Dag-, week-, branche- en beroepsbladen

Tekort aan personeel Universiteit Maastricht presenteert vandaag prognose tot 2012

Studie economie is slechte keus

Een grote rector, ander type in veel vacatures. Ook laaggevoelbaar worden vacatures op de werkvloer.

De student zit te wachten op een baan.

Gratis rijlessen omdat ik mijn best heb gedaan
Waarom Duitsland 110 heeft voor de beste rijlessen
 De rijlessen zijn gratis omdat de rijder de rijopleiding heeft voltooid. Dit is een voorwaarde voor de rijopleiding. De rijopleiding is gratis omdat de rijder de rijopleiding heeft voltooid. Dit is een voorwaarde voor de rijopleiding.

President Sarkozy dreigt met im

Opmars van gr

Wijf vliegt
Protestante
 Protestanten hebben een vliegtuig gebouwd dat vliegt op water. Dit is een voorwaarde voor de vliegtuig.

WOENSDAG
28-11-2007

BLADEREN

5/28

INHOUD

- Voorpagina
- Mensen
- Economie & Politiek
- Morgen
- Optiek
- Service
- Carrière
- Ondernemen & Beleggen
- Ondernemen | Finen zaak

Weinig kans op een baan voor student economie

Studierichting nu te populair

Hilda Bouma

Amsterdam

Economische studierichtingen zijn zo populair geworden dat de kans op een baan in die richting slechter geworden is. Dat geldt voor economische opleidingen op alle niveaus, maar wat opvalt is dat de baanperspectieven ook slecht zijn voor studenten met een wetenschappelijke opleiding economie, econometrie en bedrijfskunde.

Dit blijkt uit het tweejaarlijkse rapport over

Interview Marian Karschedi
'Uurtarief advocaat heeft langste tijd'

AMSTERDAM - Het uurtarief van advocaten is de afgelopen jaren fors gestegen. Dit is vooral te wijten aan de stijgende kosten van de advocatenkantoren. Dit is vooral te wijten aan de stijgende kosten van de advocatenkantoren.

Inflatie in Duitsland loept op

De inflatie in Duitsland is de afgelopen maanden fors gestegen. Dit is vooral te wijten aan de stijgende kosten van de consumptiegoederen. Dit is vooral te wijten aan de stijgende kosten van de consumptiegoederen.

Prijs in Nederland

VANDAAU CADEAU

40 pagina

woensdag 28 november 2007

- ZO VIND JE WERK!**
 De beste opleidingen om in 2012 een baan te vinden:
- WO theologie
 - WO bouwkunde
 - WO elektrotechniek
 - WO civiele techniek
 - HBO openbare orde en veiligheid
 - HBO lerarenopleiding medisch en verzorging
 - HBO lerarenopleiding natuur en techniek
 - HBO civiele techniek
 - HBO vervoer en logistiek
 - HBO lerarenopleiding economie en maatschappij
 - HBO documentatie en informatie
 - HBO chemische technologie

Techniek, transport en onderwijs scoren beter

Kansen op baan na economische studies slechtst

door Arianne Mantel

MAASTRICHT, woensdag

Jeugdigen die nu moeten kiezen welke opleiding ze gaan volgen, doen er goed aan zich niet in te schrijven voor economische en sociaal-culturele opleidingen. De arbeidsmarktprospectie, bedrijfskunde op universitair

Terug

Perspectieven Goed tot zeer goed

- Bijna alle opleidingsniveaus hebben tussen 2007 en 2012 uitstekende kansen op werk
- Het best aan de bak komen hbo'ers en academici
- Economische richtingen hebben echter een matig perspectief
- Techniek biedt de beste kansen

PAGINA 3 Vooruitzichten academici goed

Dat maakt het Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA) vandaag bekend. Alle economische opleidingen, ongeacht het niveau, hebben een slechter perspectief dan studies in de techniek, onderwijs en transport.

Dat slechte perspectief kan zijn werkloosheid, werk onder niveau, een slecht salaris, geen vast contract krijgen of werk in een andere branche.

Volgens onderzoeker Frank Cörvers van het ROA kiezen jongeren gewoon te massaal voor economische en sociaal-culturele studies. „Dit is het gevolg van het feit dat onderwijsinstellingen worden beloofd voor het binnenhalen van zo veel mogelijk studenten. Ze kijken bij de werving niet naar de kansen op werk voor de jongeren, maar naar het aantal gewonnen studenten. Ik pleit ervoor om die jongeren beter voor te lichten en ze erop te wijzen dat het echt niet verstandig is allemaal kapper of schoonheidspecialist te willen worden.“

Hoe komen de gegevens bij de studiekiezers?

- Choice: Keuzegids Hoger Onderwijs en www.keuzegids.org
- Surf: www.studiekeuze123.nl
- Malmberg: www.schoolweb.nl
- UWV: www.werk.nl
- COLO: www.kansopwerk.nl
- UWV: www.werk.nl
- Etc.

Top-down prognosemodel

Consistentie van prognoses met:

- **Macro-economische groeiprognoses van CPB; evt. sectordifferentiatie door EIM**
- **Nationale ontwikkelingen in demografie en participatie**
- **Landelijke leerlingenramingen van OCW**

Belangrijkste databronnen voor prognoses

- **Enquête Beroepsbevolking (CBS/EBB)**
- **Gegevens kapitaal, R&D, toegevoegde waarde (Statline CBS)**
- **Oktoberellingen (CFI/CBS)**
- **Schoolverlatersgegevens (ROA/ SIS)**

Volle breedte van de arbeidsmarkt

- Ruim 30 bedrijfssectoren, ruim 100 beroepsgroepen en opleidingstypen
- Interacties tussen opleidingen en arbeidsmarktsegmenten
- Aansluitingsproblematiek: geen 1 op 1 relatie tussen opleiding en beroep / sector

Prognosemodel

Vraag:

- Uitbreidingsvraag
- Vervangingsvraag

Aanbod:

- Instroom van schoolverlaters
- Kortdurig werklozen

**aanbod / vraag = *Indicator Toekomstig
Arbeidsmarktperspectief (ITA)***

Vijf kwalitatieve typeringen van ITA (en andere prognoses)

- **“Slecht, matig, redelijk, goed, zeer goed”**
- **Twee redenen hiervoor:**
 - **Spreekt studiekeizer meer aan dan een cijfer**
 - **Bandbreedte in verband met onzekerheid in prognoses**

ITA is spanningsindicator

- Bijv.: $ITA > 1$ betekent meer aanbod dan vraag
- Er is een 'overschot' in personen van een bepaalde opleiding
- Gevolg: hogere werkloosheid, maar niet per se
- Ook: loondaling, meer werken onder niveau en in andere richting, minder uren werken, meer doorstuderen, eerdere uittrede van ouderen, etc.
- Maatschappelijke kosten: spijt van opleidingskeuze, lagere productiviteit, corrigeren van studiekeuze, etc.
- ITA geeft toekomstperspectief aan, maar ook dat het belangrijk is om aan de toekomst te denken

Voorbeeld 1: Terug naar 1995

ITA < 1 voor WO

Voorbeeld 2: Terug naar 2001

ITA<1 voor techniek

- De ROA-prognoses tot 2006 voor techniekopleidingen waren voor het eerst heel gunstig in 2001
- Wat is er daarna gebeurd?
- Daling van werkloosheid onder schoolverlaters techniek: techniekrichtingen het laagst op elke opleidingsniveau
- Over het algemeen voor techniek ook (relatieve) verbetering van bruto loon en onderbenutting tussen 2002 en 2006

Tabel 3.1

Werkloosheidpercentage van schoolverlaters in de beroepsbevolking en mutatie 2002 en 2006, naar opleidingscategorie

Opleidingscategorie	2006 %	Mutatie in %-punt
VMBOTL	16,1	8,7
VMBO groen	5,5	1,6
VMBO techniek	1,1	-0,9
VMBO economie	5,3	-3,9
VMBO verzorging	9,0	6,4
HAVO/VWO	10,1	3,3
MBO groen	6,0	2,4
MBO techniek	2,8	-1,5
MBO sociaal-cultureel	6,5	1,7
MBO gezondheidszorg	5,8	5,5
MBO economie	9,4	4,6
HBO onderwijs en sociaal-cultureel	5,7	2,6
HBO groen	5,4	1,8
HBO techniek	2,2	-1,3
HBO paramedisch	2,9	0,9
HBO economie	4,8	1,0
WO letteren en sociaal-cultureel	6,2	2,2
WO groen	8,5	6,0
WO techniek	2,4	-0,6
WO medisch	3,6	2,6
WO economie	2,5	0,8
Totaal (incl. overig)	5,8	1,8

voor Onderwijs

Education
markt

Voorbeeld 3: Systematische evaluatie van de ITA

- **Tot 2004 (prognoses van 1999):**
41% juiste typering
77% juiste of aangrenzende typering
- **Tot 2002 (prognoses van 1997):**
64% juiste typering
93% juiste of aangrenzende typering

Uitbreiding op Studiekeuze123.nl

- **Betere verantwoording van gegevens**
- **Aantal indicatoren toevoegen**

Verantwoording op drie plaatsen

- **Bronnen:** is het uitgebreidst, maar vaker onjuist of onvolledig
- **Helpfunctie:** is korter, maar zou niet de bron maar de interpretatie moeten noemen
- **Pop-up window:** te kort en verwarrend
- **Vaak 'gerommeld'** in oorspronkelijke definities en naamgeving zonder overleg met ROA

Verantwoording bij 'prognose baankans' (= bewerking ITA)

Bij 'Bronnen' => kan beter

- Prognose baankans

Dit getal geeft het aantal afgestudeerden weer dat beschikbaar is per 100 banen - voor de komende vijf jaar. Let op: hoe hoger het getal, hoe lager de score.

Bron: ROA, 2006-2008.

Bij 'Helpfunctie' = onjuist

Prognose baankans

Bron: ROA, Research Centrum Onderwijs en Arbeidsmarkt

Let op: hoe hoger het getal, hoe lager de score! (het getal geeft weer: het aantal afgestudeerden dat beschikbaar is per 100 banen - voor de komende vijf jaar)

De gegevens zijn gebaseerd op alumni-enquetes. Bij WO-bachelor worden gegevens getoond van afgestudeerden, dwz studenten met een voltooide master.

Aanpassing: betere tekst en beter zichtbare waarschuwing

Zou moeten zijn:

- **Prognose baankans**

Dit getal geeft het aantal afgestudeerden weer dat beschikbaar is per 100 vrijkomende banen - voor de komende vijf jaar. Let op: hoe hoger het getal, hoe lager de baankans. Een lage baankans hangt samen met een grotere kans op werkloosheid, maar ook met een grotere kans op een baan onder het opleidingsniveau of buiten het vakgebied, of een baan met slechtere primaire en secundaire arbeidsvoorwaarden. Het gegeven is niet specifiek voor een opleiding aan een bepaalde instelling. Het is het gemiddelde van een studierichting, dat wil zeggen het gemiddelde van alle opleidingen van een bepaalde studierichting. De prognose van de baankans is gebaseerd op berekeningen met economische modellen. Uit de evaluaties van de prognoses van de baankans blijkt dat ongeveer 80% van de prognoses geheel goed of bijna goed waren. Bron: ROA, 2007.

- **Onder helpfunctie juiste interpretatie i.p.v. bron noemen**

Verantwoording bij 'conjunctuurgevoeligheid'

- ***Conjunctuurgevoeligheid van arbeidsmarkt***
De Conjunctuurgevoeligheid van de werkgelegenheid heeft betrekking op de mate waarin de werkgelegenheid voor mensen met een bepaalde opleidingsachtergrond gevoelig is voor veranderingen van de economische situatie.
Bron: ROA, 2007.

Opmerkingen:

- “Arbeidsmarkt”: klopt niet
- “Conjunctuurgevoeligheid van banen die gerelateerd zijn aan deze studies”: verwarrend in pop-up window

Verantwoording bij 'uitwijkmogelijkheden'

- ***Uitwijkmogelijkheden naar niet-studie gerelateerde baan***
De mate waarin arbeidskrachten met deze opleidingsachtergrond terecht kunnen komen in andere beroepsgroepen op een aansluitend of hoger functieniveau, respectievelijk in andere bedrijfssectoren. Deze maatstaf geeft daarmee aan in hoeverre arbeidskrachten afhankelijk zijn van de arbeidsmarktsituatie in een bepaald beroep of een bepaalde bedrijfssector. De uitwijkmogelijkheden worden bepaald met behulp van een spreidingsindex. Deze index geeft een indicatie van het aantal beroepsgroepen of bedrijfssectoren waarnaar men kan uitwijken.
Bron: ROA, 2005-2007.

Opmerkingen:

- “naar niet-studie gerelateerde baan”: klopt niet
- “De mate waarin men met deze opleidingsachtergrond terecht komt in een andere baan”: klopt niet of is verwarrend in pop-up window

Uitbreiding van indicatoren

- ***Bandbreedte*** bij beloning rondom gemiddelde: dit geeft de onzekerheid weer over de toekomstige beloning en kan aansluiten bij preferenties m.b.t. risico-aversie van studiekeizers
- ***Beroepsgroepen en sectoren*** noemen waarin men terecht komt na een opleiding: geeft idee van spreiding en betere voorstelling van toekomst

Voorbeeld I: WO econometrie (%)

Commercieel medewerkers.....	16,1
Accountants.....	12,8
Organisatiedeskundigen.....	9,0
Commercieel employés.....	7,4
Economen.....	6,0
Managers.....	4,9
Docenten economisch-administratieve vakken (1e gr, en WO).....	4,0
Systeemanalisten.....	3,4
Sociaal-wetenschappelijk onderzoekers.....	3,3
Assistent accountants.....	3,1
Bedrijfshoofden.....	3,0
Juristen.....	2,8
Informatici.....	2,6
Andere beroepsgroepen	21,5

Voorbeeld II: HBO verpleegkunde (%)

Therapeuten en verpleegkundigen.....	58,4
Verplegenden en doktersassistenten.....	7,7
Managers.....	5,0
Verzorgend personeel.....	3,3
Medewerkers sociaal-cultureel werk en personeel en arbeid...	3,2
Andere beroepsgroepen.....	22,4

Relatie met uitwijkmogelijkheden

- **Spreadingsindex WO econometrie**
= 12,28 (gemiddeld)
- **Spreadingsindex HBO verpleegkunde**
= 2,73 (laag)
- **Idem voor sectoren beschikbaar, maar is misschien teveel op studiekeuze123.nl**
- **Let op: gegevens hebben betrekking op alle werkenden**